

Узагальнення судової практики здійснення підготовчого судового провадження у кримінальному провадженні за 2015-2016 роки

У 2015-2016 роках в Лугинському районному суді Житомирської області на розгляді перебувало 132 кримінальних проваджень. Два з вказаних кримінальних проваджень було передано до Апеляційного суду Житомирської області для визначення підсудності

1. Підготовче провадження проводиться в порядку, визначеному главою 27 Розділу IV КПК України.

Одним з питань, яке вирішує суд, згідно п. 3 ч.3 ст. 314 КПК України в підготовчому судовому засіданні є повернення обвинувального акту прокурору.

Вказані положення КПК України підставами повернення обвинувального акту визначають його невідповідність положенням названого кодексу.

Вимоги до обвинувального акту передбачені ст. 291 КПК України за якою в ньому зазначаються:

- 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер;
- 2) анкетні відомості кожного обвинуваченого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);
- 3) анкетні відомості кожного потерпілого (прізвище, ім'я, по батькові, дата та місце народження, місце проживання, громадянство);
- 4) прізвище, ім'я, по батькові та займана посада слідчого, прокурора;
- 5) виклад фактичних обставин кримінального правопорушення, які прокурор вважає встановленими, правову кваліфікацію кримінального правопорушення з посиланням на положення закону і статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність та формулювання обвинувачення;
- 6) обставини, які обтяжують чи пом'якшують покарання;
- 7) розмір шкоди, завданої кримінальним правопорушенням;
- 7-¹) підстави застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичної особи, які прокурор вважає встановленими;
- 8) розмір витрат на залучення експерта (у разі проведення експертизи під час досудового розслідування);
- 9) дату та місце його складення та затвердження.

Обвинувальний акт складається слідчим, після чого затверджується прокурором. Обвинувальний акт може бути складений прокурором, зокрема якщо він не погодиться з обвинувальним актом, що був складений слідчим.

Обвинувальний акт підписується слідчим та прокурором, який його затвердив, або лише прокурором, якщо він склав його самостійно.

При вирішенні питання щодо повернення обвинувального акту прокурору вбачається необхідним враховувати, що метою проведення підготовчого судового засідання є, в першу чергу, не виявлення недоліків обвинувального акту й їх усунення, а здійснення підготовчих дій для забезпечення розгляду кримінального провадження в розумні строки.

Враховуючи вкладене підставами повернення мають бути не просто формальні невідповідності обвинувального акту положенням ч. 2 ст. 291 КПК

України, а таке недотримання вимог кримінального процесуального закону наслідком чого буде істотний вплив на права учасників кримінального провадження щодо забезпечення права на справедливий суд. (Така позиція викладена в постанові ВС України від 24 листопада 2016 року у справі № 5-328кс16)

За вказаний період обвинувальний акт було повернуто Лугинським районним судом Житомирської області прокурору один раз з підстав невідповідності обвинувального акту, врученого захиснику обвинуваченого п. 9 ч. 2, ч. 3 ст. 291 КПК України, а саме через відсутність дати затвердження та підпису прокурора. Також, судом в ухвалі про повернення обвинувального акту звернуто уваги на недоліки реєстру матеріалів досудового розслідування де в розділі III не було зазначено вид запобіжного заходу щодо обвинуваченої

За результатами розгляду Апеляційним судом Житомирської області апеляційної скарги прокурора Коростенської місцевої прокуратури на ухвалу Лугинського районного суду Житомирської області від 07 грудня 2016 року про повернення обвинувального акту прокурору було часткове її задоволення та повернення обвинувального акту Лугинського районного суду Житомирської області для розгляду зі стадії підготовчого провадження.

(кримінальне провадження 281/477/16, ухвала від 07.12.2016 року)

2. У разі скасування апеляційним судом ухвали суду першої інстанції про повернення обвинувального акту, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, винесеної з підстав, передбачених п. 3 ч.3 ст. 314 КПК України вбачається можливим подальшу участь судді в кримінальному провадженні, що виносив скасовану ухвалу за виключенням випадків призначення Апеляційним судом нового розгляду виходячи з наступного.

Відповідно до положень ч. 2 ст. 76 КПК України суддя, який брав участь у кримінальному провадженні в суді першої інстанції, не має права брати участі у цьому ж провадженні в судах апеляційної і касаційної інстанцій, при перегляді судових рішень Верховним Судом України або за нововиявленими обставинами, а також у новому провадженні після скасування вироку або ухвали суду першої інстанції.

Підставами для призначення нового розгляду в суді першої інстанції ч. 1 ст. 415 КПК України визначає:

1) встановлено порушення, передбачені пунктами 2, 3, 4, 5, 6, 7 частини другої статті 412 цього Кодексу (судове рішення ухвалено незаконним складом суду; судове провадження здійснено за відсутності обвинуваченого, крім випадків, передбачених частиною третьою статті 323 чи статтею 381 КПК України, або прокурора, крім випадків, коли його участь не є обов'язковою; судове провадження здійснено за відсутності захисника, якщо його участь є обов'язковою; судове провадження здійснено за відсутності потерпілого, належним чином не повідомленого про дату, час і місце судового засідання; порушено правила підсудності; у матеріалах провадження відсутній журнал судового засідання або технічний носій інформації, на якому зафіксовано судове провадження в суді першої інстанції.)

- 2) в ухваленні судового рішення брав участь суддя, якому було заявлено відвід на підставі обставин, які очевидно викликали сумнів у неупередженості судді, і заяву про його відвід визнано судом апеляційної інстанції обґрунтованою;
- 3) судові рішення ухвалено чи підписано не тим складом суду, який здійснював судовий розгляд.

3. Питання призначення провадження до розгляду або ж повернення обвинувального акту у випадку неможливості надання прокурором до суду розписки підозрюваного про отримання копії обвинувального акта, копії цивільного позову, якщо він був пред'явлений під час досудового розслідування, і реєстру матеріалів досудового розслідування з причин ухилення підозрюваним та/або його захисником від виконання дій, передбачених ст. 291 КПК України перед суддями Лугинського районного суду за 2015 -2016 роки не поставало.

4. Обрання, продовження запобіжних заходів у підготовчих судових провадженнях протягом 2015-2016 роках Лугинським районним судом Житомирської області не здійснювалося.

5. Судова практика розгляду у підготовчому судовому засіданні обвинувального акту після усунення недоліків, що були підставою для прийняття судового рішення про повернення обвинувального акту на підставі п. 3 ч. 3 ст. 314 КПК України за період 2015-2016 роки в Лугинському районному суді Житомирської області відсутня.

6. В ході розгляду кримінальних проваджень, у тому числі в резонансних справах в 2017 році, проблемними питаннями підготовчого судового засідання поставали наступні.

- 1) Стислі строки призначення підготовчого судового засідання у разі визначення підсудності апеляційним судом й закінчення строків тримання обвинувачених під вартою.

У випадках коли обвинувальний акт правоохоронними органами передається до суду, що не спроможний сформувавши склад суду, в останні дні дії запобіжного заходу (тримання під вартою, домашній арешт) навіть оперативний розгляд апеляційним судом подання про визначення підсудності може не дати можливості суду, якому передане кримінальне провадження, здійснити підготовче судові засідання до закінчення строків тримання обвинуваченого під вартою, що в подальшому може призвести до неможливості розгляду кримінальної справи в розумні строки.

Для вирішення даної проблеми можливо доцільним було б надання суду апеляційної інстанції повноважень на розгляд питання щодо зміни, скасування або обрання запобіжного заходу щодо обвинуваченого при вирішенні питання щодо підсудності.

- 2) В силу положень ч.ч. 1-3 ст. 370 КПК України судові рішення повинно бути законним, обґрунтованим і вмотивованим. Законним є

рішення, ухвалене компетентним судом згідно з нормами матеріального права з дотриманням вимог щодо кримінального провадження, передбачених КПК України. Обґрунтованим є рішення, ухвалене судом на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтверджені доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом відповідно до статті 94 КПК України.

Однак, у разі закриття судом кримінального провадження на підставі п. 7 ч. 1 ст. 284 КПК України з причин відмови потерпілим чи його представником від обвинувачення у кримінальному провадженні у формі приватного обвинувачення суду важко прийняти рішення, що буде відповідати вимогам ст. 370 КПК України, позаяк в своєму розпорядженні має лише обвинувальний акт. Вказане позбавляє суд можливості перевірити добровільність відмови потерпілим чи його представником від обвинувачення, правильність кваліфікації діяння, що інкримінується обвинуваченому та ін.

Вирішенням даної проблеми вбачається встановлення права суду витребувати необхідні документи, як це встановлено ч. 6 ст. 474 КПК України у випадку розгляду кримінального провадження на підставі угод.

**В.о. голови Лугинського
районного суду
Житомирської області**

Г.Д. Свинченко

**Суддя Лугинського
районного суду
Житомирської області**

В.В. Гребенюк